

# AZP+ NOWY ROZDZIAŁ W POLSKIEJ ARCHEOLOGII

Posted on 30 listopada 2022



**Program AZP+ to propozycja ogólnopolskiej strategii rozpoznawania dziedzictwa archeologicznego metodami nieinwazyjnymi, która ma również zapewnić narzędzia do efektywniejszego zarządzania dziedzictwem. Dzięki nowoczesnym technikom badawczym program ma szansę otworzyć nowy rozdział w polskiej archeologii. 23 listopada w Warszawie odbyła się konferencja prezentująca założenia programu: „Program AZP+. Nieinwazyjne wsparcie zarządzania dziedzictwem archeologicznym”.**

Punktem wyjścia dla nowego programu służącego ochronie zabytków archeologicznych był zainicjowany pod koniec lat 70-tych ubiegłego stulecia program AZP. Rozpoznał on jednak tylko pojedyncze rekordy i zespoły osadnicze. Z kolei program AZP+ – jak podkreślali prelegenci – daje możliwość łatwiejszego, szybszego i szerszego rozpoznania środowiska kulturowego. Pozwoli to na szybsze podejmowanie decyzji zarówno przy inwestycjach, jak i sporządzania strategii ochrony zabytków na poziomie wojewódzkim, powiatowym, jak i gminnym. Założenia programu powstały po szczegółowej analizie obecnego stanu potrzeb, oczekiwań odbiorców i współczesnych możliwości. AZP+ jest owocem wielomiesięcznej pracy powołanego przez Narodowy Instytut Dziedzictwa Zespołu Ekspertów AZP+ oraz pracowników urzędów konserwatorskich i NID – wyjaśniła dr hab. Katarzyna Zalasieńska, dyrektor Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

*- W październiku 2017 roku Narodowy Instytut Dziedzictwa zorganizował seminarium dotyczące badań AZP. To od programu AZP, który został zapoczątkowany w 1978 roku, tak naprawdę wszystko się zaczęło. W trakcie seminarium obecne wówczas środowisko archeologiczne, szeroko reprezentowane, zgodnie podjęło decyzję, że w Polsce potrzebujemy nowego programu rozpoznawania dziedzictwa, który wzmocni dotychczasowe badania i je uzupełni. Dziś mamy dostęp do nowych możliwości, nowych technologii. Mamy też dostęp do danych, do których wcześniej nie mieliśmy dostępu.*

W zakresie realizowanego przez Narodowy Instytut Wolności zadania najwybitniejsi specjaliści, eksperci i naukowcy zaangażowali się, by stworzyć założenia programu, który ma szansę otworzyć nowy rozdział w polskiej archeologii, aby jeszcze lepiej chronić dziedzictwo archeologiczne. Podstawą ochrony zabytków archeologicznych w Polsce jest zapewnienie im trwania. Ochrona polega na zachowaniu ich w stanie nienaruszonym, w miejscu odnalezienia śladów przeszłości. Aby je właściwie chronić, należy je jednak zidentyfikować – zlokalizować, określić ich podstawowe cechy i zasięg.

*- Nadrzędnym celem założeń programu AZP+ stała się ochrona dziedzictwa archeologicznego przede wszystkim „in situ”, a więc w stanie nienaruszonym. Wiemy, że o to tak bardzo upomina się „Europejska konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego”, która mimo, że jest częścią porządku prawnego dla nas, to jednak w praktyce nie wywarła takiego wpływu, jakiego byśmy sobie życzyli. (...) Co więcej,*

*program AZP+ daje możliwość, bardzo ważną w szerszym odbiorze, w kwestii promowania wartości dziedzictwa archeologicznego. Ten program nareszcie pozwala nam to dziedzictwo archeologiczne pokazać w takiej formie, która jest naprawdę atrakcyjna również dla niearcheologów. Edukacja, jeśli chodzi o dziedzictwo archeologiczne i jego potrzeby zachowania in situ jest bardzo trudna, ponieważ trzeba przekonać kogoś, że coś czego nie widzi, i że to czego nie może dotknąć ma wartość i jest piękne. Zatem AZP+ i rozwój ochrony dziedzictwa archeologicznego daje narzędzia, żeby zrobić coś, czego wcześniej nie udało się zrobić na poziomie edukacji, promocji i upowszechniania – powiedziała dyr. Zalasieńska.*

Podczas konferencji prelegenci przybliżyli założenia i cele strategiczne Programu AZP+, a także korzyści wynikające z jego wdrożenia. Przedstawiciele urzędów zaprezentowali uwarunkowania i perspektywy konserwatorskie, zaś członkowie Zespołu Ekspertów ds. Programu AZP+ wyjaśnili w jaki sposób potencjał integracji metod teledetekcyjnych może odpowiadać na potrzeby związane z rozpoznawaniem i identyfikacją relikwów archeologicznych, monitoringiem zmian i procesów oraz perspektywą krajobrazu archeologicznego. Uczestnicy konferencji mieli też możliwość zapoznania się z narzędziami edukacyjnymi opracowanymi w ramach projektu. Ważną częścią spotkania był panel dyskusyjny poświęcony korzyściom poznawczym, konserwatorskim i społecznym planowanego systemu informatycznego oraz nadziejom i obawom towarzyszącym wdrożeniu Programu AZP+.

<https://www.youtube.com/watch?v=zp7cfISC5As>

#### **Zespół ekspertów ds. AZP+:**

- dr Łukasz Banaszek, Historic Environment Scotland
- dr Miron Bogacki, Zakład Badań Nieinwazyjnych, Wydział Archeologii, Uniwersytet Warszawski
- Tomasz Herbich, Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk
- dr hab. Michał Jankowski, prof. UMK, Katedra Gleboznawstwa i Kształtowania Krajobrazu, Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
- dr hab. Grzegorz Kiarszys, prof. US, Katedra Archeologii, Instytut Historyczny, Uniwersytet Szczeciński
- dr hab. Piotr Kittel, prof. UŁ, Katedra Geologii i Geomorfologii, Uniwersytet Łódzki
- dr hab. inż. Krystian Koziół, prof. AGH, Wydział Geodezji Górniczej i Inżynierii Środowiska, Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie
- Wiesław Małkowski, Zakład Badań Nieinwazyjnych, Wydział Archeologii, Uniwersytet Warszawski
- dr hab. inż. Robert Olszewski, prof. PW, Zakład Kartografii, Wydział Geodezji i Kartografii, Politechnika Warszawska
- dr hab. inż. Katarzyna Osińska-Skotak, prof. PW, Zakład Fotogrametrii, Teledetekcji i Systemów Informacji Przestrzennej, Politechnika Warszawska
- prof. dr hab. Włodzimierz Rączkowski, Wydział Archeologii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
- dr hab. Jerzy Sikora, Katedra Archeologii Historycznej i Bronioznawstwa, Wydział Filozoficzno-Historyczny, Uniwersytet Łódzki
- dr hab. Anna Zalewska, prof. UŁ, Katedra Archeologii Historycznej i Bronioznawstwa, Wydział Filozoficzno-Historyczny, Uniwersytet Łódzki
- dr Lidia Żuk, Wydział Archeologii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznania

#### **Przedstawiciele urzędów konserwatorskich biorący udział w projekcie:**

- Agnieszka Krawczewska, Starostwo Powiatowe w Poznaniu, Powiatowy Konserwator Zabytków
- Marek Kowalski, Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków we Wrocławiu, Delegatura w Wałbrzychu
- Stefan Staszewski, Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Gdańsku

**Archeolodzy z Narodowego Instytutu Dziedzictwa biorący udział w projekcie:**

- Agnieszka Makowska
- dr Agnieszka Oniszczyk
- Zbigniew Misiuk
- Michał Sekuła
- Agata Byszewska
- Jakub Wrzosek

Konferencja została przygotowana w ramach „Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022”, dofinansowano ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.







